

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДОКЛАД

от проф. Галин Цоков – министър на образованието и науката

Относно: *проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Наредбата за приобщаващото образование, приета с Постановление № 232 на Министерския съвет от 2017 г.*

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

На основание на чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация предлагам на Вашето внимание проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Наредбата за приобщаващото образование, приета с Постановление № 232 на Министерския съвет от 2017 г.

С проекта на акт се предлагат частични изменения и допълнения в чл. 104 и чл. 105 на Наредбата за приобщаващото образование, с което се осигурява възможност да се осигурят технически средства и софтуери за допълваща и алтернативна комуникация (ДАК), както и подпомагащите технически средства и софтуери за деца и ученици със специфични нарушения на способността за учене – с дислексия, дисграфия и дискалкулия.

Дислексията е специфично нарушение на способността за учене, в резултат на което за някои ученици е трудно да се научат да четат и да пишат, въпреки че имат достъп до

качествено образование. Дислексията се характеризира с когнитивни затруднения в следните области: фонологична обработка, работна памет и скорост на извличане на информация от дългосрочната памет. Дислексията засяга около 10% от населението, като затрудненията, които хората изпитват в резултат на това нарушение, се различават по своята интензивност. Често поради усилията, които полагат в процеса на обучение, децата са подложени на по-голям стрес, което води до състояние на тревожност.

В Международна класификация на болестите (МКБ-10) дислексията (Специфично разстройство на четенето) е включена в рубрика F81 – „Специфични разстройства на училищните умения“. Това са група разстройства, които не са причинени от неадекватно обучение в училище, както и не са резултат от умствено изоставане, не се дължат на мозъчна травма или прекарано мозъчно заболяване. Наред с дислексията, в рубрика F81 са включени още Специфично разстройство на правописа (дисграфия) и Специфично разстройство на аритметичните умения (дискалкулия). Дислексията може да съществува съвместно с други нарушения като дисграфия, дискалкулия, диспраксия, хиперактивност с дефицит на вниманието.

В този смисъл ще бъде от голяма полза осигуряването на технологии за преобразуване на текст в реч или така наречените четци, както и софтуер, който чете текста на глас, като по този начин ще се улесни разбирането на писмени материали като учебници, училищни помагала и др. от ученици с дислексия чрез функцията за четене на глас.

Световният опит налага използването и на други съвременни подходи и технологии за Допълваща и алтернативна комуникация (ДАК). ДАК се използва от деца и възрастни със затруднения в комуникацията (детска церебрална парализа, аутизъм, интелектуални затруднения, амиотрофична латерална склероза, мозъчни увреди, синдром на Рет и други).

В процес на революция в технологиите и разбирането на когнитивните процеси на човека в световен план съществуват разработени помагачи технологии за комуникация чрез поглед, които се използват от деца и ученици с двигателни проблеми. Технологиите за комуникация чрез поглед стават все по-достъпни като цена и предлагани възможности. Помагачите технологии за контрол на компютър с поглед дават възможност на хора с тежки физически увреждания, които не могат да говорят и не могат да използват ръцете си, да използват компютър. Специални камери проследяват погледа на детето в реално време. Тази информация се използва, за да се управлява компютърната мишка. Насочването на погледа движи мишката по екрана. Задържането на погледа е клик с мишката. По този начин може да се използват всички програми на един компютър само с поглед. Също така може да се използва и специализиран софтуер, с чиято помощ могат да общуват чрез синтезирана реч. Така може

да се общува, да се изразяват мисли и желания, да се учи, да се използва интернет, да се общува чрез социални мрежи и имейл, да се пише или да се рисува.

Към настоящия момент в Наредбата за приобщаващото образование в чл. 104, ал. 4 е регламентирано, че специализирана подкрепяща среда за децата и учениците със специални образователни потребности се осигурява чрез: обзавеждане на помещенията така, че да дават възможност да се устроят учебни места за ученици в инвалидни колички, както и учебни места за ученици с увреден слух с достатъчна осветеност; оборудване при необходимост на учебни места за ученици с увреден слух с подходяща апаратура – FM системи и други, съвместими с личните слухови апарати или с кохлеарните импланти на децата или учениците; осигуряване при необходимост на специализирана техника за ученици с нарушено зрение – брайлови машини, брайлови дисплеи, компютри със синтетична синтезаторна реч и други; осигуряване на подходящи помещения за кабинети за рехабилитация на слуха и говора, за логопедични кабинети, за ресурсни кабинети и за други специализирани кабинети; осигуряване на достъп за обслужване на деца и ученици с увреждания в останалите помещения (библиотеки, административни кабинети и други); организиране при необходимост по предложение на екипите за подкрепа за личностно развитие на работни и игрови кътове за индивидуална работа или за работа на пода, както и кътове за почивка в класната стая или в стаята на групата, както и чрез осигуряване при необходимост на устройства за проследяване на погледа и специализиран софтуер за използването им, суичове, софтуер за управление на компютър с глас, алтернативни клавиатури и мишки за ученици с комплексни физически увреждания.

А в чл. 105, т. 4 от Наредбата е указано, че осигуряването на информацията и комуникацията може да се постигне и чрез достъпна мултимедийна образователна среда, специализирани софтуерни продукти, аудио-визуални средства, алтернативни форми за комуникация и за предаване на информация на деца и ученици с увреден слух и с нарушено зрение.

Във връзка с гореизложеното се предлагат следните изменения и допълнения в Наредбата за приобщаващото образование:

1. Член 104, ал. 4 да се допълни по отношение на осигуряване при необходимост на технически средства и софтуери за допълваща и алтернативна комуникация (ДАК), с което се осигурява възможност за използването им от деца и ученици с двигателни проблеми. Също така чл. 104 да се допълни с нова алинея 8, като се даде възможност при обучението на деца и ученици със специфични нарушения на способността за учене – с дислексия, дисграфия и дискалкулия, да се осигурят при необходимост подпомагащи технически средства и софтуери.

2. Член 105 да се допълни с две нови точки по отношение на достъпност на информацията и комуникацията за нови групи деца и ученици със специални образователни потребности – деца и ученици със специфични нарушения на способността за учене – с дислексия, дисграфия и дискалкулия, и за деца и ученици с физически увреждания и двигателни ограничения, както и с комплексни комуникативни затруднения.

Проектът на Постановлението е публикуван на основание чл. 26, ал. 2 и 3 от Закона за нормативните актове и чл. 85, ал. 1 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация на интернет страницата на Министерството на образованието и науката и на Портала за обществени консултации на Министерския съвет.

Средствата на осигуряване на техническите средства и софтуери за допълваща и алтернативна комуникация (ДАК), както и подпомагащите технически средства и софтуери за деца и ученици със специфични нарушения на способността за учене – с дислексия, дисграфия и дискалкулия, за учебната 2023/2024 година ще се осигурят по Националната програма „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“ – 2024 г.

Предложеният проект на акт ще даде основание за осигуряване от директорите на образователните институции на технически средства и софтуери за допълваща и алтернативна комуникация (ДАК), както и на подпомагащи технически средства и софтуери за деца и ученици със специфични нарушения на способността за учене – с дислексия, дисграфия и дискалкулия.

За следващи бюджетни години тези технически средства и софтуери ще се осигуряват в рамките на норматива за създаване на условия за приобщаващо образование на дете/ученик на ресурсно подпомагане, както и от средствата за издръжка на дейностите по възпитанието и обучението на децата и учениците, утвърдени по бюджетите на детските градини и училища. При необходимост тези технически средства и софтуери ще могат да се осигуряват и по програми и проекти, съфинансирани със средства от европейските фондове.

Във връзка с постъпило в МОН Решение № 453 от 25.04.2024 г. на Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) се налагат и допълнителни промени в Наредбата за приобщаващото образование, с което текстовете на чл. 76, т. 1, чл. 160, ал. 2 и чл. 166, ал. 2 от Наредбата, регламентиращи извършването на оценката на индивидуалните потребности на дете или ученик, да се приведат в съответствие с правилата на конкуренцията. С премахването на поименното изброяване на някои видове тестове за психологическа оценка в чл. 76, т. 1, чл. 160, ал. 2 и чл. 166, ал. 2, които са дадени към момента като примерни, ще отпадне преференциалната им позиция в Наредбата. По този начин се дава възможност да

бъдат използвани и други сродни по вид психологически тестове с доказано качество.

Премахването на поименното изброяване на тестове за психологическа оценка в чл. 76, т. 1 дава възможност екипите за подкрепа за личностно развитие да използват равнопоставено всички конструирани или адаптирани в българска представителна извадка инструменти с доказани психометрични характеристики – валидност, надеждност, наличие на нормативни стойности.

Също така към тези инструменти са прибавени методиките, изработени по различни европейски проекти с конкретен бенефициент МОН, съфинансирани от европейските социални фондове, правата върху които са на Министерството, като: Методика за оценка на образователните потребности на децата и учениците, Методика за функционална оценка и работа с деца с умствена изостаналост и аутистичен спектър на развитие, Методика за оценка на индивидуалните потребности на деца и ученици с множество увреждания и други, съобразно спецификата на всеки конкретен случай.

Аналогични са и направените предложения за промени в чл. 160, ал. 2, който се отнася за оценяването на ученици с нарушено зрение и множество увреждания и на ученици с увреден слух и множество увреждания, както и в чл. 166, ал. 2, който се отнася за оценяването на ученици с умствена изостаналост и множество увреждания, като се дава възможност екипът за подкрепа за личностно развитие да използва различни методи и подходи, инструменти и методики за вербално и невербално оценяване в съответствие с чл. 76, т. 1 от Наредбата за приобщаващото образование.

Проектът на акт не оказва ефект върху целевите стойности на показателите за изпълнение, в т.ч. на ключовите индикатори от програмния формат на бюджет на Министерството на образованието и науката.

Предложените изменения в Наредбата за приобщаващото образование на Министерския съвет не са свързани с допълнителни финансови средства.

Проектът на акт не води до въздействие върху държавния бюджет, поради което се прилага одобрена финансова обосновка от министъра на финансите в съответствие с чл. 35, ал. 1, т. 4, буква „б“ от Устройствения правилник на Министерски съвет и на неговата администрация.

По проекта на акт е изготвена предварителна оценка на въздействието и са проведени обществени консултации.

Предложеният проект на акт на Министерския съвет не е свързан с прилагането на европейското законодателство, поради което не се налага изготвяне на справка за съответствие с европейското право.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

Предвид гореизложеното и на основание чл. 8, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация предлагам Министерският съвет да обсъди и приеме проекта на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Наредбата за приобщаващото образование.

ПРОФ. ГАЛИН ЦОКОВ

Министър на образованието и науката